Finn Spring oy:n lausunto virvoitusjuomaveron muutosehdotukseen valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

(HE 280/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta)
Lausuntopyynnön lähettäjä: valiokuntakanslian sihteeri Sara Kuitunen, sara.kuitunen@eduskunta.fi.

Tiivistelmä Finn Springin lausunnosta:

Siitä huolimatta, että erilaiset verot vastaavat noin 60 prosenttia Finn Springin liikevaihdosta, emme lähtökohtaisesti vastusta virvoitusjuomien valmisteveroa, vaikka siitä muissa pohjoismaissa onkin luovuttu.

Koemme että hallituksen esitys virvoitusjuomaveron uudistamisesta on askel oikeaan suuntaan, muttei pitkällä tähtäimellä riittävä, jotta se toteuttaisi hallituksen tavoitteen terveysperusteiseen veromalliin siirtymisestä. Lisäksi tullinimikkeen 2201 mukaisten vesien verottaminen virvoitusjuomien ja mehujen ohella on mielestämme alusta lähtien ollut väärin. Puhdas juomavesi on ihmisen perusoikeus.

Selkeästi terveysperusteisella valmisteverolla virvoitusjuomaveron tuoman verotuoton pystyisi mielestämme tuottamaan yhteiskunnallisesti suuremmalla vaikuttavuudella. Mieluiten niin, että terveysperusteinen valmisteverotus saatettaisiin kattamaan myös muita sokeripitoisia ja/tai keinomakeutettuja elintarvikkeita kuin virvoitusjuomia.

Olisimme olettaneet tämän lakimuutosehdotuksen ottavan merkittävästi suuremman askeleen kohti terveysperusteista valmisteverotusta ja Irlannin ja Ranskan malleja, jossa ainakin tullinimikkeen 2201 vesillä olisi selkeästi keinomakeutettuja ja sokeripitoisia juomia alhaisempi virvoitusjuomavero, tai vapautus virvoitusjuomaverosta.

Mikäli tullinimikkeen 2201 mukaiset vedet ovat jatkossakin virvoitusjuomaveron alaisia, vastustamme yli 5 litran vesipakkausten lisäämistä virvoitusjuomaveron piiriin niiden muista virvoitusjuomista poikkeavan käyttötarkoituksen perusteella. Vettä ostetaan kanistereissa tilanteisiin ja paikkoihin, joissa juomakelpoista vettä ei muuten olisi saatavilla, ei virvoitustarkoituksiin.

Hallituksen esityksessä ei valitettavasti ole lainkaan huomioitu sitä tosiasiaa, että nykyisenkään virvoitusjuomaveron veroportaat eivät toteudu täysimääräisesti kuluttajahinnoissa. Kauppa usein hinnoittelee saman tuotemerkin sokerilliset ja sokerittomat variantit samanhintaisiksi. Mikäli

FINN SPRING OY
Lylyntie 29, 69410 Sykäräinen, Finland
+358 6 862 3161 | info@finnspring.fi | www.finnspring.fi

virvoitusjuomien kulutusta halutaan todella ohjata vähäsokerisempaan suuntaan, tulisi kauppa velvoittaa hinnoittelemaan tuotteet kuluttajille veroportaiden eroja mukaillen.

Rohkaisemme joka tapauksessa päättäjiä tulevaisuudessa uudistamaan verotusta niin, että virvoitusjuomavero muutetaan fiskaalisesta laista selkeämmin terveysperusteiseksi laiksi Irlannin, Iso-Britannian ja Ranskan malleja mukaillen. Mikäli lainsäädäntö sen sallii, helpoin ja yhdenvertaisin tapa sokerin verottamiselle olisi sen verottaminen raaka-aineena, joko vain Suomessa tai koko EU alueella. Tämä mahdollistaisi sokerin kulutuksen terveysperusteista ohjaamista kaikissa elintarvikkeissa ja mahdollistaisi samalla virvoitusjuomien valmisteveron kohtuullistamisen.

Taustatietoja Finn Springistä:

Finn Spring on vuonna 1991 perustettu 100 % suomalaisomisteinen perheyritys, jonka juuret ovat Keski-Pohjanmaan puhtaassa lähdevedessä. Valmistamme ja kehitämme kuluttajia kiinnostavia korkealaatuisia juomia omille tuotemerkeillemme sekä sopimusvalmistajana asiakkaidemme tuotemerkeille.

Vaikka Finn Spring onkin alun perin perustettu pullottamaan lähdevettä, on tämän lausunnon arvioimisen kannalta tärkeätä huomioida, että tänä päivänä lähdevedet vastaavat kappalemääräisesti alle 20 prosenttia Finn Springin kotimaisesta virvoitusjuomien tuotantomäärästä. Tästä huolimatta olemme todennäköisesti Suomen suurin lähdeveden pakkaaja.

Satahenkinen henkilöstömme valmistaa vuosittain noin 100 miljoonaa litraa juomia tuotantolaitoksillamme Toholammilla ja Lestijärvellä sekä ruotsalaisessa tytäryhtiössämme Guttsta Källassa. Vuonna 2021 Finn Springin kotimaan toimintojen liikevaihto oli 26,8 miljoonaa euroa.

Finn Spring ei ole Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry:n jäsen ja on siksi päättänyt antaa oman lausuntonsa virvoitusjuomaveron muuttamiseen liittyvästä esityksestä.

Virvoitusjuomien verotuksesta yleisesti:

Finn Spring kantaa mielellään kortensa kekoon Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseksi. Emme lähtökohtaisesti vastusta virvoitusjuomien verotusta. Toivomme kuitenkin, että verotusta kohtuullistetaan ja muutetaan tulevaisuudessa tasapuoliseksi muiden sokeripitoisten elintarvikkeiden kanssa.

Vuonna 2020 maksoimme veroja yhteensä 15,7 miljoonaa euroa, josta suurin osa on virvoitusjuomaveroa. Finn Springin vuoden 2020 verokertymä vastasi yli 60 prosenttia yhtiön liikevaihdosta ja oli yli 45-kertainen tilikaudella tekemäämme tulokseen. Virvoitusjuomien valmistajan näkökulmasta maksettavien verojen määrä onkin jo erittäin korkea ja vaikeuttaa alan toimintaa ja kehittämistä.

Koemme että hallituksen esitys virvoitusjuomaveron uudistamisesta on askel oikeaan suuntaan, muttei pitkällä tähtäimellä riittävä, jotta se toteuttaisi hallituksen tavoitteen terveysperusteiseen veromalliin siirtymisestä. Lisäksi tullinimikkeen 2201 mukaisten vesien verottaminen virvoitusjuomien ja mehujen ohella on mielestämme alusta lähtien ollut väärin. Puhdas juomavesi on ihmisen perusoikeus.

Vesien ja erityisesti lähdevesien verotuksesta:

Merkittävänä lähdevesien pullottajana ja kivennäisvesien valmistajana olemme alusta alkaen hämmästelleet vesien valmisteverotusta. Olemme lähtökohtaisesti sitä mieltä, että etenkin lähdevesien ja muiden hiilihapottomien luontaisten vesien valmisteverotus on väärin. Vesi on kaiken elämän perusedellytys ja puhtain ja luonnollisin juoma jota markkinalta löytyy. Valtion tahto hyötyä taloudellisesti siitä, että sen kansalaiset saavat jokaisessa käyttötilanteessa mahdollisuuden juoda puhdasta vettä on mielestämme väärin.

Hiilihapotettujen vesien ja kivennäisvesien osalta terveysohjaavaan tai puhtaasti terveysperusteiseen valmisteveroon on hieman enemmän perusteita niiden happamuuden mahdollistavien hampaiden kiillevaurioiden johdosta (silloin kun tuotteita kulutetaan toistuvasti muun syömisen ulkopuolella). Näidenkään tuotteiden osalta emme koe, että niitä tulisi verotuksellisesti rinnastaa esimerkiksi keinomakeutettuihin virvoitusjuomiin, joiden pitkäaikaisen käytön terveellisyys tuskin on samalla tasolla kivennäisvesien kanssa.

Finn Spring olisi olettanut ja toivonut, että tässä lakimuutoksessa olisi otettu rohkeammin askel muiden virvoitusjuomia verottavien EU maiden suuntaan niin, että vesien valmisteverotusta olisi vielä selkeämmin alennettu, tai jopa poistettu kokonaan ainakin lähdevesien osalta.

Nyt ehdotettu sokerittomien virvoitusjuomien veronalennus (4 senttiä per litra) on näkemyksemme mukaan kuitenkin askel oikeaan suuntaan.

Yli 5 litran vesipakkausten liittämisestä verotuksen piiriin:

Ymmärryksemme mukaan yli 5 litran pakkauksissa oleviin tullinimikkeen 2201 vesien liittämistä verotuksen piiriin ehdotetaan siksi että näiden poikkeavasta verokohtelusta on valitettu EU:lle. EU ei käsittääksemme ole kuitenkaan vielä antanut päätöstään asiasta, eikä nykyisen toimivan mallin muutokselle ole näin ollen tarvetta.

Mikäli keinoa yli 5 litran vesipakkausten poikkeukselliselle verokohtelulle ei löydy, hyväksymme toki tämän muutoksen. Haluaisimme kuitenkin lakimuutoksen päätöksenteossa huomioitavan sen seikan, että kyseisiä ”vesikanistereita” ei osteta tai kuluteta samalla tavalla tai samoista syistä kuin muita virvoitusjuomia.

Vesikanistereita ostetaan käsityksemme mukaan tyypillisesti sellaisiin käyttötilanteisiin ja paikkoihin (kuten mökeille), joissa puhdasta tai kuluttajan mielestä riittävän hyvän makuista juomavettä ei muuten ole saatavilla. Vesikanisteria ei osteta hetken mielijohteesta ”virvoitukselliseen tarkoitukseen”, vaan tarpeesta varmistaa puhtaan juomaveden saanti.

Mielestämme oikeus puhtaaseen juomaveteen on ihmisen perusoikeus ja hyvinvoinnin edellytys.

Muutosehdotuksessa arvioidaan että 5,15 litran vesikanisterin hinnanmuutos kuluttajalle olisi 38% ja jatkossa valmisteveron osuus vesikanisterin hinnasta olisi 24%. Ottaen huomioon vesikanistereiden käyttötarkoituksen ja ihmisten perusoikeuden puhtaaseen juomaveteen, tämä muutos on Finn Springin mielestä kohtuuton. Pahimmillaan tämä saattaa johtaa vesikanistereiden nykykuluttajien terveyden heikkenemiseen heidän siirtyessä kustannussyistä käyttämään hygienialtaan heikompilaatuisia uudelleentäytettäviä astioita.

Kuusiportaiseen verotusmalliin siirtymisestä:

Hallituksen esittämässä uudessa mallissa olisi kahden veroportaan sijaan kuusi porrasta. Uuden mallin käyttöönotto vaatii sekä valvovien viranomaisten, raportointityökalujen että virvoitusjuomien valmistajien ja maahantuojien järjestelmiin merkittäviä muutoksia. Kuusiportainen malli on mielestämme kuitenkin toteutuskelpoinen, mikäli järjestelmien ja raportoinnin uudistamiseen annetaan tarpeeksi siirtymäaikaa.

Uskomme, että kuusiportainen malli, jossa virvoitusjuomaveron määrä riippuu juoman sokeripitoisuudesta, tulee hallituksen toiveiden mukaisesti tulevaisuudessa ohjaamaan virvoitusjuomien tuotekehitystä matalamman sokeritason reseptiikkaa suosivaksi. Joissain tuotteissa reseptimuutoksia saatetaan nähdä nopeallakin aikataululla.

Virvoitusjuomien kuluttajahinnoista:

Uuden veromallin lopullinen terveydellinen vaikutus tulee pitkälti riippumaan tuotteiden kuluttajahinnoittelusta. Tuottajat voivat vaikuttaa hinnoitteluun omilla tukkuhinnoillaan, mutta lopullisen päätöksen kuluttajahinnasta tekee aina kauppaketjut ja kauppiaat.

Tällä hetkellä esimerkiksi useista energiajuomamerkeistä on saatavilla sekä sokerillinen että sokeriton vaihtoehto. Nämä on kuitenkin kaupan toimesta hinnoiteltu kuluttajalle samanhintaisiksi, vaikka niissä on nykyisenkin virvoitusjuomaverotuksen kautta merkittävä kustannusero.

Sama hinnoittelumalli on nähtävissä esimerkiksi kolajuomien monipakkausten tarjouskampanjoissa, joissa 24 pullon pakkaus sokeritonta ja sokerillista kolajuomaa myydään kuluttajalle samalla kampanjahinnalla.

Mikäli kauppaa ei saada lakisääteisesti pakotettua tai muuten sitoutettua asettamaan virvoitusjuomanveron aiheuttamia hintaeroja kuluttajahintoihin, jää hallituksen tavoittelema lakimuutoksen tuoma terveysvaikutus osittain toteutumatta.

Sokerin markkinahinnan muutoksesta:

Muutosehdotuksessa ei ole otettu huomioon, että sokereiden markkinahinnat ovat muuttuneet muutosehdotuksen valmistelun aikana merkittävästi. Fruktoosin markkinahinta on vuodelle 2023 kaksinkertaistunut vuoden 2020 tasosta ja virvoitusjuomissa yleisesti käytetyn nestesokerin hinnan arvioidaan nousevan vuoden 2022 tasosta yli 70%. Myös mehujen maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet merkittävästi.

Vaikka raaka-aineiden markkinahintojen muutokset saattavat osittain olla lyhytaikaisia, sokerin hinta tuskin enää laskee tulevina vuosina entiselle tasolleen. Tähän vaikuttaa sekä sokerin kysynnän kasvu että sokerin viljelyalan pienentyminen.

Sokereiden kustannusnousu tulee nostamaan sokerimakeutettujen virvoitusjuomien kuluttajahintoja merkittävästi, ilman veropohjan muutostakin. Tämä tulee entisestään muuttamaan kuluttajien ostopäätöksiä suotuisammiksi sokerittomille virvoitusjuomille. Lisäksi tämä tulee välillisesti nostamaan valtion verotuloja korkeamman arvonlisäverokertymän muodossa. Verotuottoa ei pitäisi tarkastella puhtaasti virvoitusjuomaveron tuoton näkökulmasta, vaan virvoitusjuomien kokonaisverokertymän kautta.

Terveysperusteiseen verotukseen siirtymisestä:

Finn Spring on pettynyt, että muutosehdotuksessa nykyisen virvoitusjuomaveron terveysohjausta vahvistetaan muuttamatta veropohjaa terveysperusteiseksi. Mielestämme nyt olisi ollut oikea hetki tehdä lakiin rohkeampia muutoksia ja maksimoida tällä tavalla verotuksen kyky vaikuttaa kuluttajakäyttäytymisen muuttamiseen kohti terveellisempiä valintoja.

Muutosehdotuksessa todetaan, että veron muuttaminen tavoitteeltaan terveysperusteiseksi vähentäisi virvoitusjuomaveron tuottoa merkittävästi. Uskomme kuitenkin, että hallitus ja valtioneuvosto pystyvät halutessaan enemmän kuin korvaamaan tämän tuoton aleneman luomalla tasavertaisia verotusmalleja myös muille sokeripitoisille elintarvikkeille, joiden kulutus on pitkälti viihteellistä tai virvokkeellista (esimerkiksi makeiset, jäätelöt, leivonnaiset, keksit, valmisjälkiruoat ja välipalat).

Mikäli lainsäädäntö sen sallii, helpoin ja yhdenvertaisin tapa sokerin verottamiselle olisi sen verottaminen raaka-aineena, joko vain Suomessa tai koko EU alueella. Tämä mahdollistaisi sokerin kulutuksen terveysperusteista ohjaamista kaikissa elintarvikkeissa ja mahdollistaisi samalla virvoitusjuomien valmisteveron kohtuullistamisen.

Virpi Ali-Haapala
Hallituksen puheenjohtaja & hallintojohtaja
Finn Spring Oy